

RELATIILE DINTRE ORGANIZAȚIILE POLITICE ALE MINORITĂȚII MAGHIARE, GERMANE ȘI EVREIEȘTI DIN ROMÂNIA ÎN PERIOADA INTERBELICĂ

Keywords: *Hungarian minority, Hungarian Party, parliamentary elections, electioneering, electoral fraud, democracy.*

Cuvinte cheie: *minoritate maghiară, partid maghiar, alegeri parlamentare, proces electoral, fraudă electorală, democrație.*

Obiectivul acestui studiu este analiza strategiei politice a organizațiilor politice ale diferitelor minorități naționale din România în perioada interbelică. În cazul studiului de față mă voi mărgini doar la o scurtă prezentare a formării partidelor politice ale minorităților naționale din România interbelică și voi pune mai mult accentul pe strategia lor politică, în special în ceea ce privește evoluția relațiilor dintre acestea. Nu mă voi implica nici în polemica definirii corecte minorităților respective ca minorități etnice, etno - culturale, minorități de limbă, rasă și de religie sau minorități naționale, deoarece această problemă nu figurează printre obiectivele acestui studiu și mai ales că este o problemă prea vastă, ca să poată fi dezbatută pe larg în cadrul acestuia¹. Am ales doar aceste trei minorități, deoarece acestea au avut cel mai important rol în viața economică, socială, culturală și politică a României interbelice.

Problema minorităților etnice și naționale în Europa Centrală și de Sud-est a fost foarte delicată și înainte de secolul XX., dar odată ajunsă în acest secol, problemele se precipită cu o repeziciune incredibilă. Ultimii ani ai Monarhiei Austro-Ungare, confruntată cu grave probleme etnice au lăsat de înțeles, că această formă de guvernământ nu are viitor, dar venirea primului război mondial și destrămarea Monarhiei Austro-Ungare au creat probleme și mai serioase noilor formațiuni politice din zonă, cît și celor vechi, care au avut “norocul” să “moștenească” teritoriile aparținând defunctei monarhii. Situația din Europa Centrală și de Sud-est a devenit foarte complicată și pentru că în această zonă de convietuire îndelungată a mai multor etnii n-a permis organizatorilor Conferinței de Pace de la Paris (1919-1920) să traseze noile hotare delimitând clar grupurile etnice existente (și nici în cazurile posibile nu întotdeauna au respectat aceste hotare), și drept consecință statele din zonă au „intrat în posesia” unor mari grupuri etnice minoritare. Cehoslovacia, Regatul Sârbo - Croato - Sloven, Polonia și nu în ultimul rând și România au fost “beneficiarele” unor astfel de grupuri masive de minorități. Minoritățile din Cehoslovacia reprezentau 34,6 % din totalul populației. Situații asemănătoare avem și în alte două state : Polonia cu 31,2 % și România cu 28,8 %.² Pentru a sesiza gravitatea problemei să menționăm doar numărul total al minorităților din Europa Centrală și de Sud-est după Conferința

¹ Pentru această problemă vezi o prezentare scurtă, dar foarte intresantă în Ivan Adrian, *Stat, majoritate și minoritate națională în România (1919-1930). Cazul maghiarilor și germanilor din Transilvania*, teză de doctorat, manuscris, Cluj-Napoca, 2003, p.78-93.

² Galántai József, *Trianon and the protection of minorities*, Budapest, 1989, p.14-20. De menționat că datele privind România sunt conform recensământului din 1930, deci putem afirma, că procentul în 1920 a fost și mai mare din cauza emigrării substanțiale a populației aparținând minorităților etnice. Numai în Ungaria au imigrat din România între 1918-1924 197.035 de persoane de naționalitate maghiară. Pentru detalii vezi: Mikó Imre, *Huszonkét év. Az erdélyi magyarság politikai története 1918. dec. 1-től 1940. aug. 30-ig*, Budapest, 1941, p. 17-18.

de Pace de la Paris era de peste 32.000.000 și reprezenta peste 23,6 % din populația statelor implicate.³ Coreografii acestei noi Europe Centrale și de Sud Est au sesizat această problemă și au încercat să remedieze, sau mai bine zis să preîntâmpine aceste probleme prin „Tratatul minorităților” care trebuia și a fost semnată de statele implicate în această problemă.⁴

Minoritatea maghiară din România a fost cea mai importantă din punct de vedere demografic, și, după cum vom vedea, a avut un rol destul de important în viața politică din România în perioada interbelică. Minoritatea maghiară în primii ani postbelici, a adoptat o atitudine politică pasivă, pentru a ajuta, pe cât posibil, delegația maghiară de la Conferința de Pace de la Paris. O implicare activă în viața politică din România ar fi însemnat recunoașterea de facto și acceptarea noilor schimbări teritoriale survenite primului război mondial. Ori, atât liderii politici maghiari de la Budapesta, cât și cei ai maghiarilor din Transilvania și Banat, mai sperau la o schimbare a situației existente. Din aceste motive au hotărât să adopte o poziție politică pasivă, care și-a pierdut logica după semnarea Tratatului de pace de la Trianon (4 iunie, 1920). Acum minoritatea maghiară din România a realizat că se situează în interiorul granițelor unui alt stat, se află în minoritate și trebuie să participe activ la viața politică din România, dacă vrea să-și îmbunătățească situația. Participarea activă în viața politică rămânea singura alternativă viabilă pentru ei.

Din aceste considerente la data de 9 ianuarie 1921 a luat ființă filiala din Cluj a Uniunii Maghiare cu scopul de a reprezenta minoritatea maghiară din România în relațiile ei cu statul și cu Liga Națiunilor⁵. Un avânt în plus curentului activist a fost dat de articolul-manifest al lui Kós Károly intitulat „Kiáltó szó”⁶ (“Glasul care strigă”) apărut la 23 ianuarie 1921, care încerca să mobilizeze minoritatea maghiară încă amețită de noile schimbări teritoriale și care refuza să accepte realitatea existentă. Însă o parte a liderilor maghiari, în special cei care au jucat un rol politic în fosta Monarhie Austro-Ungară (Grandpierre Emil, Ugron István, Bethlen György), nu erau adeptii acestei tendințe activiste și doreau satisfacerea cererilor minorității maghiare cu ajutorul opiniei publice internaționale. Adeptii activismului politic nu erau de acord cu această tactică și au înființat la Huedin la data de 5 iunie 1921 Partidul Popular Maghiar (Magyar Néppárt), avându-l ca președinte pe avocatul Albrecht Lajos și ca secretar pe Kós Károly⁷. Avem de a face cu primele divergențe pe plan politic din interiorul minorității maghiare din România.

Această acțiune separatistă a Partidul Popular Maghiar a creat îngrijorări serioase grupării conservatoare care punea bazele Uniunii Maghiare, dar, până la urmă, diferențele au fost înlăturate și după o indelungă pregătire, la 6 iulie 1921 a luat ființă Uniunea Maghiară avându-l ca președinte pe baronul Jósika Samu, președinte executiv fiind Haller Gusztáv, iar vicepreședinti Ugron István, Grandpierre Emil, Béldy Kálmán, Ferenczy Géza, Albrecht Lajos. Secretar a devenit Kós Károly⁸. După cum se poate observa, diferențele de opinie din sănul minorității maghiare au fost înlăturate și în Uniunea Maghiară au fost inclusi, chiar în funcții de conducere (Albrecht Lajos vicepreședinte, Kós Károly secretar) și susținătorii activismului politic, fondatorii Partidului Popular Maghiar. Activitatea Uniunii Maghiare nu a fost prea îndelungată, deoarece, a fost suspendată de autoritățile române la data de 30 octombrie 1921 conform unui vechi decret ministerial maghiar care interzicea asocierea politică pe baze etnice. Această decizie a dus din nou la fărâmătarea politică a minorității maghiare.

³ Galántai József, *op.cit.*, p.14-20.

⁴ Polonia, Cehoslovacia și Grecia l-au semnat la 10 septembrie 1919, Regatul Sârbo-Croato-Sloven la 5 decembrie 1919, România, după mai multe tergiversări, la 9 decembrie 1919. Pentru detalii vezi: Galántai József, *op.cit.*, p.53-89.

⁵ Mikó Imre, *op.cit.*, p. 17-19.

⁶ Kós Károly, *Kiáltó szó*, Kolozsvar, Lapkiado Rt., 1921; vezi textul în limba română *Maghiarii din România și etica minoritară*, edit. Nastasă Lucian, Salat Levente, Cluj, 2003, p. 45-51.

⁷ Mikó Imre, *op.cit.*, p. 20-23.

⁸ *Ibidem*, p. 24.

Astfel, Partidului Popular Maghiar, care propaga cu mare dârzenie activismul politic, odată cu apropierea alegerilor din 1922 și-a reînceput activitatea și a organizat la 15 ianuarie un congres național la Cluj, unde l-a ales ca președinte pe Kecskeméthy István, profesor la Teologia Reformată din Cluj. Pe 12 februarie, tot la Cluj, a luat ființă Partidul Național Maghiar, avându-l ca președinte pe episcopul unitarian Ferencz József și ca secretar pe Székely Endre. Ulterior, la 5 august 1922 președinte a fost ales adevăratul creator al mișcării, Grandpierre Emil⁹. Minoritatea maghiară din România era din nou divizată. Până la urmă, grație puterii de convingere a lui Jósika Samu, minoritatea maghiară s-a prezentat la urne unitar sub steagul Uniunii Maghiare. Dar până la crearea unui partid unic, care să reprezinte interesele minorității maghiare drumul era lung și anevoieios. Uniunea Maghiară a fost din nou suspendată de autorități și Partidul Național Maghiar încerca să îi suplimească lipsa. Avea însă un concurent de seamă în Partidul Popular Maghiar.

Diferențele dintre cele două grupări politice au fost până la urmă aplanate și la data de 28 decembrie 1922, prin fuziunea Partidului Popular Maghiar cu Partidul Național Maghiar a luat ființă Partidul Maghiar, ca organizație politică a tuturor maghiarilor din România¹⁰. Președinte a fost ales Jósika Samu. Astfel, minoritatea maghiară din România avea în sfârșit un reprezentant unic în viața politică.

Dar probleme o să mai apară cu diferențele tentative disidente ale unor lideri nemulțumiți cu rolul lor în Partidul Maghiar și cu direcția în care se îndreaptă acesta. Cele mai periculoase dintre acestea au fost Partidului Popular Maghiar, reînființat în 1927, și Uniunea Economică Maghiară (Magyar Gazdasági Szövetség/Erdélyi Magyar Gazdasági Egyesület), sau Partidul Maghiar al Micilor Agrarieni (Magyar Kisgazdapárt/Magyar Parasztpárt)¹¹ înființat în 1933. La acestea se mai adăuga Madosz (Magyar Dolgozók Szövetsége) și grupurile disidente ale lui Krenner Miklós sau Bernády György, cât și grupul din jurul lui Bánffy Miklós.¹²

Toate aceste grupuri disidente și partide politice au avut darul de a crea confuzie în rândul electoratului maghiar și de a îngreuna activitatea Partidului Maghiar, care, în pofida tuturor criticilor aduse de specialiști și de contemporani, a fost organizația politică reprezentativă a minorității maghiare din România și a jucat cel mai important rol nu numai dintre partidele minorității maghiare, cât și dintre toate partidele minoritare, atât din punct de vedere cantitativ (la alegerile din 1928, considerate de specialiști cele mai „curate” din perioada interbelică¹³, a ocupat locul doi după Partidul Național Tărănesc, devansând chiar și Partidul Național Liberal), dar și din punct de vedere calitativ. Deputații și senatorii Partidului Maghiar, chiar dacă au fost deseori acuzați, că provin din vechea elită politică a Austro-Ungariei și reprezintă interesele nobilimii maghiare, au fost personalitățile reprezentative ale intelectualității maghiare, cu o pregătire ireproșabilă și cu o activitate pe măsură în cadrul Parlamentului României. Cu toate acestea, ei au fost deseori priviți cu neîncredere, acuzați de tendințe revizioniste, ceea ce le-a subminat deseori credibilitatea.

Minoritatea germană din România avea unele dezavantaje față de cea maghiară, mai ales datorită handicapului numeric și a răspândirii ei pe un teritoriu foarte extins, de la germanii din Bucovina, la svabii din Banat și Crișana, până la sașii din Transilvania. Aceasta reprezenta

⁹ Ibidem, p. 26.

¹⁰ Ibidem, p. 40-41.

¹¹ Din cauza utilizării a mai multe denumiri în literatura de specialitate pentru aceeași formațiune politică, deosebirile fiind cauzate de durata lor esemeră, de problemele traducerii lor în limba română, cât și de schimbarea frecventă a denumirii acestora sau mai multe variante apărute în literatura de specialitate. Mikó Imre utilizează „Magyar Parasztpárt”, pe când Virgil Pană „Magyar Kisgazdapárt”. Pentru detalii vezi Mikó Imre, op.cit., 166-167 și Pană Virgil, *Minoritățile etnice din Transilvania între 1918 și 1940. Drepturi și privilegii*, Tg-Mureș, 1996, p. 104-105; Bárdi Nandor, *A romániai magyarság kisebbségpolitikai stratégiái a két világháború között*, in *Regio*, 1996, 3, p. 155-159.

¹² Mikó Imre, op.cit., p. 166-167; Bárdi Nandor, op.cit., p. 158-159.

¹³ Dogan Mattei, *Dansul electoral în România interbelică*, în *Revista de cercetări sociale* 1995, nr. 4, p. 5-17.

un dezavantaj din punctul de vedere al organizării politice și a câștigării a cât mai multe locuri în Parlament, dar avea și un avantaj enorm, care contrabalansa situația: din cauză că minoritatea germană din România nu reprezenta un procent atât de mare ca minoritatea maghiară și mai ales faptului, că minoritatea germană nu era expusă unor tendințe revizioniste din simplul motiv, că patria-mamă nu era în apropierea granițelor României, aceștia beneficiau de o încredere sporită față de minoritatea maghiară.

Din aceste cauze, liderii politici români erau mult mai dispuși să colaboreze și să facă concesii minorității germane, decât celei maghiare, care, în ochii unor politicieni români, nu dispuneau de „prezumția de nevinovăție” și erau mereu suspectați de tendințe revizioniste.

În octombrie 1918, Comitetul Central al Partidului Național Săsesc și-a reluat cu intensitate activitatea, după stagnarea din timpul războiului. Pe baza Hotărârii de la Mediaș, sasii și-au continuat viața politică în cadrul statului român, păstrându-și intacte vechile organizații¹⁴. La începutul anului 1919, organele politice săsești au trecut printr-o mică criză datorată faptului, că liderii politici ai minorității germane sufereau de o criză de încredere. Apropierea primelor alegeri parlamentare de după război i-a determinat pe liderii sașilor să înceapă organizarea politică a tuturor germanilor din România. La propunerea liderilor bucovineni Alfred Kohlruss și Alois Lebouton, au convocat la 8 iunie 1919, la Sibiu, o conferință care a hotărât formarea unei organizații politice germane unice¹⁵. Astfel s-au pus bazele Uniunii Germanilor din România (Verband der Deutschen in Rumanien), organizația politică a întregii minorități germane din România. Rolul principal în crearea acestei formațiuni politice l-au avut Adolf Schullerus, președintele Consiliului Național Săsesc, Hans Otto Roth, secretarul Consiliului Național Săsesc, Rudolf Brandsch și alți lideri sași de la Sibiu¹⁶. Nucleul Uniunii Germanilor din România, după cum se poate observa, o constituiau sașii, atât datorită experienței politice și organizatorice, cât și datorită poziției lor centrale din punct de vedere geografic.

La 21 noiembrie 1919, cei 11 reprezentanți ai sașilor în primul parlament al României Mari, împreună cu cei 10 parlamentari svabi și cu reprezentanții germanilor din Bucovina și Basarabia au format Partidul Național German din România Mare (Deutsche Volkspartei in Grossrumänien), care era de fapt grupul parlamentar al celor 26 de aleși ai minorității germane din România. Președintele partidului a fost ales Rudolf Brandsch, vicepreședinte senatorul svab Karl von Moller, iar secretar Hans Otto Roth¹⁷.

În septembrie 1921, la Cernăuți, s-a definitivat acțiunea de constituire a Uniunii Germanilor din România Mare (Verband der Deutschen in Grossrumänien), care reunea comunitățile germane din Transilvania, Banat, Bucovina, Basarabia și Vechiul Regat. Aceasta își propunea să coordoneze acțiunile politice ale organizațiilor naționale ale sașilor, svabilor și germanilor din România Mare¹⁸. și aici se poate sesiza dominația sașilor din Sibiu, președintele uniunii fiind ales Rudolf Brandsch, iar Hans Otto Roth secretar.

În cazul minorității evreiești din România prima dată trebuie să discutăm despre Uniunea Evreilor Pământeni (U.E.P.), care, deși nu era un partid politic, a avut un rol covârșitor în organizarea evreilor din România, fiind prima și cea mai importantă organizație a iudaismului român. În 1919 și-a sfătuit aderenții să se abțină de la alegeri, deoarece nici un partid politic nu și-a luat un angajament pentru apărarea intereselor evreiești. În 1920, în pofida distanței ideologice care o separa de Federația Sionistă, Uniunea Evreilor Pământeni a acceptat propunerea acesteia de a se prezenta pe o listă comună la alegeri, constituind *Blocul Evreiesc*. Contrașteptărilor, rezultatele au fost modeste și nici unul din candidați nu a fost ales. Unitatea dintre

¹⁴ Vasile Ciobanu, *Contribuții la cunoașterea istoriei sașilor transilvăneni. 1918-1944*, Sibiu, 2001, p. 159-160.

¹⁵ Pană Virgil, *op.cit.*, p. 139; Vasile Ciobanu, *op.cit.*, p. 160.

¹⁶ Vasile Ciobanu, *op.cit.*, p.160.

¹⁷ *Ibidem*, p. 162.

¹⁸ Pană Virgil, *op.cit.*, p. 141; Vasile Ciobanu, *op.cit.*, p. 166.

unioniști și sioniști a fost efemeră, iar pentru alegerile din 1922, Uniunea Evreilor Pământeni a adoptat o politică față de care va rămâne întotdeauna fidelă: a semna pacte electorale cu partide politice românești și a se opune creării unui partid evreiesc¹⁹.

La 20 februarie 1923 Uniunea Evreilor Pământeni s-a transformat în *Uniunea Evreilor Români*, avându-l ca președinte pe Wilhelm Filderman²⁰, dar a refuzat să se transforme într-un partid politic, preferând acordurile electorale cu diverse partide românești și respingând pe cele cu partidele minorităților naționale.

Liderul sionist A.L. Zissu cerea încă din 1919 crearea unui partid evreiesc, dar această idee a devenit populară abia după 1924. Doi ani mai târziu, la 4 februarie 1926, s-a format la București primul *Club Național Evreiesc*, reunind aderenți de toate tendințele sioniste. În 1928, odată cu intrarea în parlament a patru sioniști, aceștia au format *Clubul parlamentar evreiesc*.²¹ În 1930 s-a format *Partidul Evreiesc* din Regat, care s-a transformat la 4 mai 1931 în *Partidul Evreiesc din România*. La alegerile din iunie 1931 a obținut 64.193 voturi (2,19%), și cinci mandate²². La alegerile din iulie 1932 au obținut 2,26% și tot cinci mandate.

Primul congres al *Partidul Evreiesc din România* a avut loc la data de 7 noiembrie 1933. Crearea *Partidul Evreiesc din România* a nemulțumit Uniunea Evreilor Români, dar și pe liderii Partidului Maghiar, deoarece ambele formațiuni au pierdut o parte a bazei lor electorale (evreii din Transilvania erau considerați maghiari de către Partidului Maghiar, și o parte din ei chiar se declarau „evrei unguri”)²³.

Minoritățile naționale din România, deși, teoretic aveau aceleași scopuri și interese, adică revindicarea drepturilor minorităților naționale, au ales strategii politice diferite pentru asigurarea victoriei. O colaborare strânsă între ele ar părea la prima vedere logică, normală și binevenită, dar situația nu a fost atât de simplă. Deoarece procentul minorităților naționale din România Mare era de 28 %²⁴, din care marea majoritate era reprezentată de cele trei minorități sus – menționate, realizarea unui *bloc minoritar* ar fi reprezentat o forță remarcabilă în viața politică românească. Interesele organizațiilor politice ale minorităților, cât și abilele manevre politice ale partidelor românești (mai ales ale Partidului Național Liberal, a Partidului Național Tărănesc și a Partidului Poporului) au zădărnicit această posibilitate.

Organizațiile politice germane și evreiești nu doreau să se expună acuzației de iredentism, ce ar fi decurs dint-o alianță cu Partidul Maghiar. Fiecare partid al minorităților naționale avea altă strategie politică. *Partidul Evreiesc din România* era de altfel în conflict deschis cu Partidul Maghiar din cauza competiției lor de a câștiga voturile evreilor maghiari, și candida la alegeri singură. *Uniunea Evreilor din România* prefera acordurile electorale cu diverse partide românești și respingând pe cele cu partidele minorităților naționale. Minoritatea germană, respectând tradițiile sale în domeniu, se baza pe înțelegeri electorale cu partidele la guvernare (mai ales cu liberalii), încercând în acest fel să câștige cât mai multe drepturi minorității germane. Această politică a fost favorizată și de partidele românești (mai ales de liberali), care încercau să împiedice orice solidarizare a minorităților naționale din România și să submineze pozițiile minorității maghiare cu ajutorul celei germane. Acest „realpolitik” al minorității germane a fost vehement contestat de liderii minorității maghiare din România, dar până la urmă nu poate fi condamnată unilateral, deoarece ei au făcut ce credeau de cuvîntă pentru a asigura interesele minorității pe care o reprezentau și au avut rezultate mai mari, decât reprezentanții minorității maghiare.

¹⁹ Carol Iancu, *Evreii din România 1919-1938. De la emancipare la marginalizare*, București, 2000, p. 214-216.

²⁰ *Ibidem*, p. 216.

²¹ *Ibidem*, p. 220.

²² *Ibidem*, p. 220.

²³ *Ibidem*, p. 223.

²⁴ Galántai József, *op.cit.*, p. 14-20.

Minoritatea maghiară a avut o poziție totalmente diferită. Între 1918 și 1922 a adoptat o poziție pasivistă, sperând într-o finalizare mai favorabilă a Conferinței de Pace de la Paris, iar şoul semnării tratatului de la Trianon a creat mare confuzie în elita politică a ei. Până la urmă, treziți la realitate după acest şoc, au început crearea organizațiilor politice ale minorității maghiare, dintre care Partidul Maghiar a devenit cea mai puternică. Aceasta între 1922 și 1928 a avut o strategie asemănătoare cu cea a minorității germane și evreiești, semnând acorduri electorale cu partidele românești, cu o marea deosebire, prin faptul că au refuzat din start orice colaborare cu Partidul Național Liberal. Acest refuz de colaborare cu Partidul Național Liberal s-a datorat faptului, că întotdeauna liberalii au fost cei mai "zgârciți" în promisiuni. Singura personalitate a Partidului Maghiar, care era adeptul de neclinit al pactului cu liberalii a fost Bernády György, dar nu a fost în stare să schimbe strategia politică a partidului. El era convins, că doar un acord ferm cu Partidul Național Liberal, forța dominantă a vieții politice interbelice, va aduce avantaje durabile minorității maghiare. Ceilalți lideri ai Partidului Maghiar, în special președintele Ugron Istvan, erau adeptii acordurilor cu Partidul Poporului și Partidul Național Tărănesc.

În această perioadă trebuie de remarcat, că avem singurul acord electoral dintre două partide politice ale minorităților naționale din România interbelică. Deoarece liberalii promiteau doar mandate, nu și ameliorarea situației minorităților, Partidul Maghiar a finalizat negocierile cu Uniunea Germanilor. Astfel, în iunie 1927 liderii celor două organizații, Bethlen György și Hans Otto Roth, au semnat acordul electoral²⁵. Acest unic acord electoral între Partidul Maghiar și Uniunea Germanilor nu a avut efectul scontat din cauza fraudei electorale masive a Partidului Național Liberal. Partidul Maghiar a câștigat 10 locuri în Camera Deputaților, iar Uniunea Germanilor 5, dar locurile au fost reîmpărțite ulterior conform protocolului semnat: 8 pentru maghiari, 7 pentru germani (deși minoritatea maghiară era de două ori mai numeroasă, decât cea germană). În Senat Partidul Maghiar a câștigat un singur mandat (în legislativul precedent au avut 12 senatori!), iar Uniunea Germanilor 2 mandate. „Blocul minoritar” nu a avut efectele scontate pentru nici unul dintre semnatari (mai ales datorită fraudei electorale), iar în anul următor s-a destrămat datorită faptului, că Uniunea Germanilor a încheiat un acord electoral cu Partidul Național Tărănesc, proaspăt ajuns la putere.

Considerând, că acordurile electorale n-au avut rezultatele dorite, începând din 1928 Partidul Maghiar s-a prezentat la alegeri pe listă proprie, pe când Uniunea Germanilor, Uniunea Evreilor din România și Partidul Evreiesc din România au rămas adeptii acordurilor electorale cu partide românești.

Colaborarea dintre organizațiile politice ale minorităților naționale din România interbelică au fost îngreunate pe de o parte de strategiile politice diferite (spre exemplu, refuzul Uniunii Evreilor din România de a semna acorduri electorale cu organizații politice ale minorităților naționale, orientarea aproape permanentă a organizațiilor politice germane și evreiești către partidele de la guvernare, sau aproape permanentă neîncredere a elitei politice a minorității maghiare în Partidul Național Liberal, etc.), pe de altă parte de conflictele de interes dințre aceste organizații minoritare (spre exemplu competiția dintre Partidul Maghiar și Partidul Evreiesc din România pentru câștigarea voturilor "evreilor maghiari" din Transilvania, sau dintre Partidul Maghiar și Uniunea Germanilor pentru a câștiga sprijinul șvabilor maghiarizați din Banat și Crișana, etc.), dar și de "implicarea" partidelor politice românești, care încercau să împiedice consolidarea politică a minorităților prin diferite acțiuni diversive (spre exemplu în 1925 Partidul Național Liberal a reușit să atragă în rândurile sale o grupare a șvabilor în frunte cu deputatul Michael Kauch²⁶; sau Partidul Poporului al lui Averescu, încercând să se extindă și în Transilvania, a căutat aderenți în cadrul minorității germane, convingând un sas din Seleuș, de

²⁵ Mikó Imre, *op.cit.*, p. 70-71; Bárdi Nándor, *op.cit.*, p. 158-159.

²⁶ Vasile Ciobanu, *op.cit.*, p. 174.

lângă Sighișoara, să candideze pe lista guvernamentală, care chiar a încercat crearea unei Uniuni Țărănești - *Bauerbund*, dar ideea a fost vehement combătută de presa germană, spre a nu periclită unitatea sașilor²⁷; sau încercări asemănătoare ale Patidului Național Țărănesc în rândurile minorității maghiare, etc.).

La acestea se mai adaugă politica ușor „antiminoritară” a unor organizații politice românești și lideri politici români. Cât de sincere erau aceste sentimente mai ales față de minoritatea maghiară din România, pe care o acuzau mereu de iredentism (și nu se poate nega, că existau maghiari care împărtășeau asemenea sentimente, dar o generalizare este foarte periculoasă!), greu putem sesiza și analiza, dar este de remarcată o discuție pe această temă la data de 22 iulie 1933 dintre Președintele Consiliului de Miniștri, Al. Vaida-Voievod și ambasadorul Ungariei la București, cu ocazia căreia Al. Vaida-Voievod afirmă că este convins de faptul, că o mare parte a politicienilor români, cât și liderii minorității maghiare duc această politică (cu accentuată tentă naționalistă) numai din rațiuni pur electorale.²⁸ Această problemă nu poate fi clarificată din prisma unei singure declarații și nu este obiectivul meu să-l clarific, dar este cert faptul, că o colaborare între partidele politice ale minorităților naționale a fost aproape inexistentă din cauza faptului, că minoritatea maghiară din România a fost mereu acuzată de iredentism, ceea ce a îndepărtat celelalte partide ale minorităților naționale de ea. Exceptând singurul acord electoral din iunie 1927 dintre Partidul Maghiar și Uniunea Germanilor, nu avem alte concretizări ale colaborării dintre organizațiile politice ale minorităților naționale din România, fiecare dintre ele încercând să-și urmeze propriul drum, să-și aplice propria strategie politică, care în multe cazuri a contravenit intereselor celorlalte minorități.

Relations between the Hungarian, German and Jewish political organizations

in inter-war Romania

Abstract

The Romanian Parliament elections during the interwar period were highly animated especially due to the countless methods and possibilities of vitiation of the results. Each political party had at its disposal such instruments and methods, but they were most effectively used by the governing party which was responsible for organizing the elections. We may witness a permanent governmental pressure (censorship, curfew, the use of the army, the police, and the gendarmerie in order to prevent access to the ballot boxes for the opposition's electors or to intimidate them or arrest the representatives of the opposition, use large quantities of alcohol to influence the voters, etc.) These methods created a remarkable oscillation of the numbers of votes (and parliamentarians) of some governing parties at given elections which on other occasions fell into the opposition. The most eloquent of such cases is that of the National Liberal Party, which in 1920 was in the opposition. It had received 6,8% of the votes, but in 1922 it was called to power a couple of weeks before the elections and won 60,3% of the votes, dropping down to 7,3% in 1926 only to rise once more to 61,7% and drop again down to 6% in 1928.

In such an electoral context it is very interesting to follow the political strategies of the Hungarian Party. The Hungarian minority from Romania was constantly stigmatized, being accused of irredentism, and at times considered to have been even communists. This marked also the political strategies of the Hungarian Party which, although wanted to make a common front of the minorities (germans, israelits), these kept away from a possible association with *irredentists*, thus being able to make a short term alliance only with the German Party in 1927. The Romanian political parties avoided also an alliance with the Hungarian Party, exception was only the People's Party, which did not have a very big or stable electoral. Due to these reasons the Hungarian Party was forced to fight for the rights of the Hungarian minority without allies.

²⁷ *Ibidem*, p. 165.

²⁸ Vezi Magyar Országos Levéltár (Arhivele de Stat ale Ungariei), fond: Külügyminisztérium (Ministerul de Externe), K-63, 241. csmo, 27 / 4 tetel – 1933, 933. sz.